

ΑΣΤΟΙ ΚΑΙ ΣΤΑΛΙΝΙΚΟΙ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ ΤΟΥ **ΜΑΗ ΤΟΥ 1936**

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Ο Μάης του 1936 μια κορυφαία στιγμή για το κοινωνικό ταξικό κίνημα στην Ελλάδα του 20 αιώνα. Δεν πρόκειται απλά για μια σφαγή από τις δυνάμεις καταστολής της κινητοποιημένης εργατικής τάξης. Τέτοιες σφαγές γίνανε πολλές και πριν τον Μάη και μετά από αυτόν. Ο Μάης αποτελεί μια από εκείνες τις στιγμές που πολλά μοιάζουν δυνατά. Η εργατική τάξη οργανώνεται αυτόνομα έξω και ενάντια από τις ηγεσίες της, απαντάει στην καταστολή, καταλαμβάνει όλο το δημόσιο χώρο, κλείνει τους κωροφύλακες στα τμήματα, για 36 ώρες είναι κυρίαρχη της πόλης. Μια στιγμή που αναδύεται το ανατρεπτικό ενδεχόμενο. Στον ίδιο χρόνο οι καταλήψεις στα εργοστάσια σε όλη την Γαλλία στον επόμενο χρόνο η ένοπλη καταστολή της εξεγερμένης Καταλωνίας. Το πως προέκυψε αυτή η στιγμή πως και γιατί ηττήθηκε στην Γαλλία στην Ισπανία στην Ελλάδα είναι ένα ιδιαίτερα γόνιμο ερώτημα.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

19 Οκτώβρη 1929 κατάρρευση της Wall street.

Οι δείκτες βιομηχανικής παραγωγής κατακρημνίζονται. Στη βιομηχανία του σιδήρου οι δείκτες παραγωγής πέφτουν από τα 135 στα 19 ενώ στου αυτοκινήτου από τα 137 στα 31. Το μέσο ετήσιο εισόδημα του εργαζόμενου αμερικανού έπεσε από τα 1719 δολάρια στα 772. Ο αριθμός των ανέργων υπερέβη τα 13 εκατομμύρια. Η Γερμανία που ήταν πολύ εκτεθειμένη σε δανεισμό από αμερικάνικα κεφάλαια σταματάει να πληρώνει πολεμικές αποζημιώσεις, οι άνεργοι φτάνουν στα 5,5 εκατομμύρια.

20 Σεπτέμβρη 1931 η Μεγάλη Βρετανία εγκαταλείπει τον χρυσό κανόνα (ύπαρξη αποθέματος χρυσού στα κρατικές τράπεζες που να αντιστοιχεί στην αξία του κυκλοφορούντος νομίσματος).

Η αστάθεια της στερλίνας, νομίσματος κεντρικού για το διεθνές εμπόριο, πλήττει σημαντικά την παγκοσμιοποίηση των αγορών της εποχής. 25 χώρες την ακολουθούν άμεσα στην εγκατάλειψη του κανόνα του χρυσού. Η δραχμή, νόμισμα συνδεδεμένο με την στερλίνα, πολύ σύντομα θα πληγεί.

21 Σεπτέμβρη 1931 το ελληνικό χρηματιστήριο διακόπτει την λειτουργία του μέχρι της 16 Δεκέμβρη 1932

Η ελληνική ναυτιλία υφίσταται τις συνέπειες της μείωσης της ναυτιλιακής κίνησης με άμεση συνέπεια τη μείωση του ναυτιλιακού συναλλάγματος εξάλλου τα μεταναστευτικά εμβάσματα μειώθηκαν λόγω της κρίσης στις μητροπόλεις ενώ το εξαγωγικό εμπόριο πλήττεται λόγω μειωμένης ζήτησης, και της πτώσης τιμών για τα προϊόντα πρωτογενή τομέα, (καπνό λάδι σταφίδα κρασί).

Η κατάρρευση της χρηματαγοράς του Λονδίνου κάνει αδύνατη την συνέχιση του μοντέλου ανάπτυξης, χρηματοδότηση της ανάπτυξης μέσω διεθνούς δανεισμού, αλλά και τον δανεισμό για την εξυπηρέτηση δημόσιου χρέους. Η κυβέρνηση Βενιζέλου προσπαθεί να κρατήσει το χρυσό κανόνα.

Στις 25 Απρίλη 1932 ο κανόνας του χρυσού εγκαταλείπεται. Εκδίδεται νόμισμα χωρίς αντίκρουσμα σε χρυσό, άμεση δημιουργία πληθωρισμού η δραχμή από 305 η στερλίνα υποτιμάται σε 552 δραχμές η στερλίνα.

1 Μάη 1932 πτώχευση - χρεωστάσιο. Τα δάνεια σε χρυσό σταματάν να πληρώνο-

νται. Κύκλος διαπραγματεύσεων με ομολογιούχους για την αποπληρωμή των χρεών. Αλλάζει ο τρόπος με τον οποίο γίνεται το διεθνές εμπόριο. Η κατάρρευση του κανόνα χρυσού ως μέσου ανταλλαγών στο διεθνές εμπόριο οδηγεί σε διακρατικές ανταλλαγές εμπορευμάτων κατόπιν διακρατικών συμφωνιών (clearings **λογαριασμοί συμψηφισμού - εκκαθαρίσεων**).

Οι εισαγωγές ελαττώνονται δραστικά ενώ υποκαθίστανται σε μεγάλο βαθμό από ντόπια παραγωγή.

Και ενώ η οικονομία ανακάμπει λόγω της οικονομικής πολιτικής του χρεοστασί-ου και της υποκατάστασης των εισαγωγών από την εθνική παραγωγή και η κερδοφορία του κεφαλαίου αποκαθίσταται τα εισοδήματα των μισθωτών τάξεων εξακολουθούν να είναι μειωμένα. Τα εισοδήματα των καπνεργατών μειώνονται στο μισό το διάστημα μεταξύ 1930-1933. Οι βιομήχανοι χρησιμοποιούν πολύ περισσότερη φθηνή γυναικεία εργασία. Ο πληθωρισμός υποτίμηση της δραχμής, κάνει τα πράγματα χειρότερα... Λόγω όλων αυτών ο Βενιζελισμός χάνει τα παραδοσιακά του ερείσματα στους πρόσφυγες.

Το 1934 στην Καβάλα, καπνεργατική προσφυγική πόλη, εκλέγεται δήμαρχος κομμουνιστής καπνεργάτης.

Η τάξη κρατιέται με την νομοθεσία του ιδιώνυμου της ειδικής ασφάλειας της χωροφυλακής και κάποιες φορές του στρατού η εργατική διαμαρτυρία διογκώνεται... Έτσι στην πόλη της Θεσσαλονίκης έχουν γενικευθεί τα δημοτικά συσσίτια¹ ενώ έχουν δημιουργηθεί επιτροπές ανέργων που έχουν αναλάβει δράση για συσσίτια επιδόματα κτλ. "Καθημερινά σχεδόν γίνονται επιθέσεις των ανέργων εργατών σε μεγάλους φούρνουςΣτις μαζικές συγκεντρώσεις των ανέργων εργατών για συσσίτια και επιδόματα απαντά με τις οργανωμένες αστυνομικές δυνάμεις με τους υποκόπανους και με την έφιππη χωροφυλακή.....Συλλαμβάνει στελέχη της επιτροπής ανέργων και με το ιδιώνυμο καταδικάζει και στέλνει στις φυλακές και τα ξερονήσια όσους ζητούν ψωμί και δουλειά...(χατζηδημος σελ. 64). Σε μια τέτοια συγκέντρωση πορεία ανέργων συνέβη και ο τραυματισμός του Γιάννη Ταμπάκου

1. Μόνο στα 1933-34 ο Δήμος Θεσσαλονίκης οργάνωσε 34 συσσίτια στις συνοικίες στα οποία γράφτηκαν 35.000 άτομα και κυκλοφόρησε για αυτό το σκοπό το λαχείο Δημοτικών Συσσιτίων (Θεσσαλονίκη 1900-1960 εκδόσεις Εξάντας σελ. 92)

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΝ ΜΑΗ 1936.

Σύγκρουση φιλελεύθερων λαϊκών.

1932 25 Σεπτέμβρη μετά από μια δύσκολη τετραετία διακυβέρνησης εν μέσω οικονομικής κρίσης Το Λαϊκό Κόμμα υπό τον Παναγή Τσαλδάρη πρώτευσε με το 33,80% των ψήφων και 95 έδρες, έναντι 33,42% και 98 εδρών που συγκέντρωσε το Κόμμα των Φιλελευθέρων του Ελευθερίου Βενιζέλου. Το ΚΚΕ 5% και 10 βουλευτές. Αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης.

1933 5 Μάρτη Στις εκλογές την πλειοψηφία των εδρών κερδίζουν οι αντιβενιζελικοί. Ο Πλαστήρας (βενιζελικός αξιωματικός αρχηγός της επέμβασης του στρατού στα 1922) επιχειρεί πραξικόπημα που συναντάει αντιδράσεις και ηττάται. 36 ανώτατοι Βενιζελικοί αξιωματικοί παραπέμπονται σε δίκη για το πραξικόπημα, εκκαθάριση του στρατεύματος από Βενιζελικούς.

6 Ιούνη 1933 δολοφονική απόπειρα κατά του Βενιζέλου από τον διευθυντή της ασφάλειας Πολυχρονόπουλο και τον λήσταρχο Καραθανάση.

1Μάρτη 1935 Απόπειρα πραξικοπήματος με οργανωτή τον Βενιζέλο αποτυγχάνει. Ο Βενιζέλος φεύγει για το Παρίσι. Σώματα ασφαλείας στρατός εκκαθαρίζονται από Βενιζελικούς.

Εκλογές 9 Ιουνίου 1935. Δεν συμμετείχε το Κόμμα Φιλελευθέρων και τα συνεργαζόμενα κόμματα)

Λαϊκό Κόμμα[1]	Παναγής Τσαλδάρης	255
β) Εθνικό Ριζοσπαστικό Κόμμα	Γεώργιος Κονδύλης	32
α) Κόμμα Ελευθεροφρόνων	Ιωάννης Μεταξάς	5

3 Οκτώβρη 1935 Εισβολή της Ιταλίας στην Αιθιοπία.

10 Οκτώβρη 1935 πραξικόπημα ανατρέπει τον Τσαλδάρη και παραδίδει την εξουσία στον Κονδύλη. Προκηρύσσεται δημοψήφισμα για την επαναφορά της Μοναρχίας. Μαζική εξορία βενιζελικών και αριστερών αντιφρονούντων.

3 Νοέμβρη 1935 επαναφορά της Βασιλείας (1924) με βασιλιά τον Γεώργιο με δημοψήφισμα νοθείας με την σύμφωνη γνώμη της Αγγλίας. Ο Βενιζέλος με επιστολή εγκρίνει την επαναφορά. Ο βασιλιάς υπόσχεται σεβασμό στην κοινοβουλευτική δημοκρατία και κορήγηση γενικής αμνηστίας.

30 Νοέμβρη 1935 Ο βασιλιάς διορίζει κυβέρνηση με πρωθυπουργό τον Δεμερτζή. Ορίζονται εκλογές για τις 26 Γενάρη 1936.

26 Γενάρη 1936. Στις εκλογές που γίνονται με απλή αναλογική λαμβάνουν:

Βενιζελικοί (Σοφούλης) 141 έδρες. Αντιβενιζελικοί (Τσαλδάρης) 143 έδρες.

Λαϊκό Μέτωπο 5,76%² (συνασπισμός κομμάτων υπό την ηγεσία του ΚΚΕ). Σκλάβαινας³ 15 έδρες

2. Παρότι η γραμμή έχει αλλάξει ριζικά από σκληροπυρηνική επαναστατική τριτοπεριοδική αντιπαραγωγική σε αστικοδημοκρατική πατριωτική η εκλογική εμπέδωση του ΚΚΕ παραμένει ίδια με του 1932.

3. Την πραγματική αρχηγία και ευθύνη για τους πολιτικούς χειρισμούς της εποχής έχει ο ηγέτης του ΚΚΕ Ν. Ζαχαριάδης. Λόγω ωστόσο φυγοδικίας για την υπόθεση της δολοφονίας του αρχειομαρξιστή Ηλία Γεωργοπαπαδάκου στις 28-12-1926, είναι υποχρεωμένος να κρύβεται. Για αυτό άλλωστε και ένα από τα αιτήματα του συμφώνου Σοφούλη Σκλάβαινα είναι η αμνηστία του Νίκου Ζαχαριάδη, που ενώ έχει εκλεγεί βουλευτής την έδρα του λόγω υποδικίας την παίρνει ο Μανωλέας. Ο Σκλάβαινας είναι συγγραφέας του ιστορικού άρθρου στα 1933 στο Ριζοσπάστη με τίτλο "Αυτός μας οδηγεί" που αναφέρεται στον Ν Ζαχαριάδη.

Σύμφωνο Σοφούλη Σκλάβαινα⁴ 6 Μάρτη ο Σοφούλης με την ψήφο των κομμουνιστών εκλέγεται πρόεδρος της Βουλής. Οι στρατιωτικοί⁵ απειλούν να επεμβούν αν σχηματιστεί κυβέρνηση με την στήριξη των κομμουνιστών ο Σοφούλης παραδίδει την εντολή σχηματισμού κυβέρνησης στην Βουλή πρωθυπουργός αναλαμβάνει ο Δεμερτζής με την κοινή ψήφο Βενιζελικών Λαϊκών. Υπουργός στρατιωτικών αναλαμβάνει ο Μεταξάς. Ο Χίτλερ εισβάλλει στην Ρηνανία.

1 Φλεβάρη πεθαίνει ο Κονδύλης, 18 Μάρτη πεθαίνει στο Παρίσι ο Βενιζέλος.⁶

Στις 13 Απρίλη πεθαίνει ο Δεμερτζής. Ορκίζεται πρωθυπουργός ο Μεταξάς. Ο Μεταξάς λαμβάνει ψήφο εμπιστοσύνης από τους Βενιζελικούς και τους Λαϊκούς. Η Βουλή αναστέλλει τις λειτουργίες της από 1 Μάρ έως 30 Σεπτέμβρη με την σύμφωνη γνώμη των δύο μεγάλων κομμάτων, ο Μεταξάς θα κυβερνάει με διατάγματα. 17 Μάρ πεθαίνει ο Τσαλδάρης αναλαμβάνει υπουργός εσωτερικών ο φιλοναζιστής Σκυλακάκης. 22 Ιούλη οι Λαϊκοί με τους φιλελεύθερους συμφωνούν στον σχηματισμό κυβέρνηση στις 10 Οκτώβρη Η απόφαση ανακοινώνεται στον Βασιλιά. Ο Βασιλιάς καλεί τον Μεταξά και αποφασίζεται πραξικόπημα. Η ένταση στις διεθνείς σχέσεις και η αναμονή της ευρωπαϊκής σύρραξης έκαναν ιδιαίτερα χρήσιμη για αυτούς την αυταρχική διακυβέρνηση. Ο Σοφοκλής Βενιζέλος γιος του Βενιζέλου, συναινεί στο πραξικόπημα, με το πρόσχημα του κομμουνιστικού κινδύνου λόγω της γενικής απεργίας που έχει κηρυχτεί για 5 Αυγούστου. Τα διατάγματα για κατάργηση της βουλής υπογράφονται από όλους σχεδόν τους υπουργούς (πλην τριών). 4 Αυγούστου

4. Βάσει των όρων της συμφωνίας, το Παλλαϊκό Μέτωπο αναλάμβανε την υποχρέωση να ψηφίσει τους Φιλελεύθερους για το προεδρείο της Βουλής και να δώσει ψήφο ανοχής σε κυβέρνηση που θα σχημάτιζε ο Σοφούλης. Από την πλευρά της, η κυβέρνηση θα ακύρωνε αναδρομικά τη διάταξη του εκλογικού νόμου που αφαιρούσε τα εκλογικά δικαιώματα από όσους είχαν καταδικαστεί για παράβαση του «ιδιώνυμου», θα καταργούσε τις επιτροπές ασφάλειας, θα έδινε αμνηστία στον Ν. Ζαχαριάδη, στον Β. Βερβέρη και στον Β. Νεφελούδη, καθώς και σε όλους τους πολιτικούς κατάδικους, τους φυλακισμένους και τους εξόριστους, θα διέλυε όλες τις φασιστικές οργανώσεις, θα καθιέρωνε σαν μόνιμο εκλογικό σύστημα την αναλογική, θα ελάττωνε, μέσα σε δυο μήνες, την τιμή του ψωμιού, θα απαγόρευε την προσωποκράτηση για οφειλές προς το Δημόσιο μέχρι τρεις χιλιάδες δραχμές, θα καθιέρωνε πεντάχρονο χρεοστάσιο χωρίς όρους για τα χρέη των αγροτών στις τράπεζες και στους ιδιώτες και θα προχωρούσε στην άμεση εφαρμογή των Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

5. Ο πολιτειακός ρόλος του στρατού είναι ιδιαίτερα έντονος την εποχή του μεσοπολέμου. Με επεμβάσεις που έχουν ήδη αρχίσει στα 1909, έχει σώσει το αστικό καθεστώς μετά την κατάρρευση του μετώπου στα 1922 (μια επέμβαση με αρχηγό τον Πλαστήρα, ενώ στην συνέχεια έχει επιχειρήσει σειρά πραξικοπημάτων. Μετά τα δύο αποτυχημένα βενιζελικά πραξικοπήματα (6 Μάρτη 1933 1Μάρτη 1935) και τις εκκαθαρίσεις βενιζελικών αξιωματικών που τα ακολουθούν η ισορροπία στο στρατό έχει αλλάξει ριζικά εις βάρος των βενιζελικών.

6. ΒΑΜΒΑΚΑΡΗ - «Όσοι γεννούν πρωθυπουργούς»

Πέθανε ο Κονδύλης μας, πάει κι ο Βενιζέλος, την πούλεψε κι ο Δεμερτζής, που θα φερε το τέλος

Όσοι γίνουν πρωθυπουργοί, όλοι τους θα πεθάνουν, τους κυνηγάει ο λαός απ' τα καλά που κάνουν

Βάζω υποψηφιότητα, πρωθυπουργός να γίνω, να κάθομαι τεμπέλικα, να τρώω και να πίνω

Και ν' ανεβαίνω στη Βουλή, εγώ να τους διατάζω, να τους πατώ τον αργιλέ, και να τους μαστουριάζω

ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Η εργατική τάξη οργανώνεται τόσο με μια τυπική συνδικαλιστική μορφή όσο και με άτυπους τρόπους. Είναι οργανωμένοι σε πρωτοβάθμιο επίπεδο σε κλαδικά (και όχι εργασιακά) σωματεία με συνελεύσεις εκλογές και διοικητικά συμβούλια. Τα κλαδικά πρωτοβάθμια σωματεία ενώνονται σε δευτεροβάθμιες ομοσπονδίες (όπως η Πανελλήνια Καπνεργατική Ομοσπονδία) ενώ οι ομοσπονδίες συγκροτούν το τρίτοβάθμιο συνδικαλιστικό όργανο την Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας (ΓΣΕΕ⁷).

Αλλά ας δούμε την οργάνωση των καπνεργατών, ενός κλάδου ραχοκοκκαλιά της εργατικής τάξης στην Ελλάδα με 40.000 μέλη πανελλαδικά, 12000 στη Θεσσαλονίκη εκ των οποίων 7.500 γυναίκες. Δομή Οργάνωσης καπνεργατών

Άμεσοδημοκρατική οργάνωση των καπνεργατών

• Οι επιτροπές σαλονιών

Σαλόνι λεγόταν ο χώρος που γινόταν η επεξεργασία του καπνού. Σε κάθε χώρο δουλειάς εκλεγόταν επιτροπές σαλονιών με μυστική ψηφοφορία μεταξύ των εργατών. Η επιτροπή αντιπροσώπευε τους εργάτες απέναντι στην εργοδοσία και επενέβαινε κάθε φορά που θα γινόταν παραβιάσεις (συνθήκης υγιεινής, μεροκάματα κλπ) οι επιτροπές δεν απαντούσαν στο σωματείο, φρόντιζαν να τηρεί η εργοδοσία τις συμφωνίες γενικά ήταν το όργανο του καθημερινού αγώνα μέσα στους χώρους εργασίας.

• Απεργιακές Επιτροπές

Σε κάθε χώρο δουλειάς όταν γινόταν απεργία φτιαχνόντουσαν απεργιακές επιτροπές άμεσα ανακλητές με καθήκοντα περιφρούρησης και συντονισμού του απεργιακού αγώνα.

• Κεντρική Απεργιακή Επιτροπή

Αποτελούνταν από εκπροσώπους των απεργιακών επιτροπών, συνεδρίαζε καθημερινά και συζητούσε τις εξελίξεις. Η ΚΑΕ συνεργάζονταν με την απεργιακές επιτροπές και λογοδοτούσε στις κεντρικές συνελεύσεις.

• Κεντρικές Απεργίες Συνελεύσεις

Γινόταν σε μεγάλους χώρους κυρίως στο σινεμά Πάνθεον και είχε ως θέματα ζητήματα περιφρούρησης και οργάνωσης.

7. ΔΙΑΣΠΑΣΗ ΓΣΕΕ

Το 1928 πραγματοποιείται το 3ο Συνέδριο της ΓΣΕΕ όπου επέρχεται διάσπαση με το διώξιμο των σωματείων που ελέγχονται από τους κομμουνιστές.

Στα τέλη του 1298 ξεκινούν οι διαδικασίες για μία συνομοσπονδία αριστερών σωματείων. Το Φλεβάρη του 1929 ιδρύεται η Ενωτική ΓΣΕΕ (κάτι σαν το σημερινό ΠΑΜΕ). Στο 1ο συνέδριο που πραγματοποιείται αποφασίζεται ο αποκλεισμός των αρχαιομαρξιστών και ότι η δράση της Ενωτικής ΓΣΕΕ θα είναι (και) ενάντια στη ΓΣΕΕ. Όμως τα ποσοστά των συνδικαλισμένων σε αυτό το μόρφωμα είναι μικρά σε σχέση με τη δύναμη που είχε τον προηγούμενο καιρό.

Αντιπροσωπευτικές Δομές των εργατών

Πρωτοβάθμια Σωματεία

Τα Διοικητικά Συμβούλια των πρωτοβάθμιων σωματείων ήταν μη ανακλητά, η εγγραφή στα σωματεία γινόταν ήταν προϋπόθεση για να δουλέψεις. Οι συνελεύσεις των σωματείων είτε καλούνταν από το ΔΣ ή με ένα συγκεκριμένο αριθμό υπογράφων από τα μέλη του σωματείου.

-Δευτεροβάθμια όργανα ομοσπονδίες Πανελλανία Καπνεργατική Ομοσπονδία

Ενώνει τα πρωτοβάθμια κλαδικά σωματεία, πραγματοποιεί συνέδρια αντιπροσώπων, ψηφίζει προγράμματα διεκδικήσεων. Η εκτελεστική επιτροπή της ομοσπονδίας φροντίζει για την υλοποίηση των αποφάσεων.

-Τριτοβάθμια όργανα ΓΣΕΕ

Σε αυτά συμμετέχουν οι ομοσπονδίες ανάλογα με την δυναμική τους. Στα γεγονότα του '36 υπάρχει η Ενωτική (κάτι σα το ΠΑΜΕ) με το Θέο που ελέγχεται από το ΚΚΕ και η ρεφορμιστική με τον Καλομοίρη που ελέγχεται από τα αστικά κόμματα.

-Εργατικά Κέντρα

Τοπικές δομές που συσπειρώνουν τα πρωτοβάθμια κλαδικά σωματεία. Στη Θεσσαλονίκη υπήρχαν 4 εργατικά κέντρα. Τα δύο (ενωτικό και Πανυπαλληλικό) ενώθηκαν λίγο πριν τα γεγονότα του 1936 και ελεγχόταν από το ΚΚΕ. Τα υπόλοιπα δύο εργατικά κέντρα ήταν το δεξιό "Ανεξάρτητο εργατικό Κέντρο" και το ρεφορμιστικό "Πανεργατοπαλληλικό Κέντρο".

ΚΙΝΗΜΑ ΦΥΜΑΤΙΚΩΝ

Κατά την διάρκεια του μεσοπόλεμου λόγω των άθλιων συνθηκών ζωής η φυματίωση γνωρίζει μεγάλη έξαρση. Η οργάνωση των φυματικών με τους σκληρούς διεκδικητικούς αγώνες (καταλήψεις απεργίες πείνας συγκρούσεις με την αστυνομία..) έφερε την ικανοποίηση πολλών αιτημάτων τους μετατρέποντας τους σε μια ορατή κοινωνική δύναμη.

ΚΙΝΗΜΑ ΑΝΕΡΓΩΝ

Στα τέλη της δεκαετίας του '20 και στις αρχές του '30 η οικονομική κρίση έχει φτάσει σε προχωρημένο στάδιο. Σαν αποτέλεσμα, η ανεργία και η αδυναμία πρόσβασης σε βασικά, αναγκαία προϊόντα όπως τα τρόφιμα είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα των εργατικών μαζών. Ομάδες ανέργων οργανώνονται και κατεβαίνουν σε συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας - πορείες πείνας σε πολλές πόλεις της Ελλάδας. Στον Πειραιά στον οίκο του Ναύτη και στη νομαρχία, στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη, στην Καβάλα, στη Δράμα, στο Βόλο. Σχεδόν όλες δέχτηκαν την καταστολή της αστυνομίας με πολλές συλλήψεις. Επίσης, προβαίνουν και σε εισβολές σε εργοστάσια όπου τους είχαν υποσχεθεί δουλειά, όπως στο Κομέρσιαλ στη Θεσσαλονίκη (άνεργοι καπνεργάτες) ή σε φούρνους για την αναζήτηση τροφής (Ξάνθη). Όσο η οικονομική κατάσταση δυσχέραινε οι άνεργοι εργάτες ενώνονταν περισσότερο μεταξύ τους. Κάθε συγκέντρωση τους κατέληγε σε σύγκρουση με την αστυνομία, με πυροβολισμούς και πολλούς συλληφθέντες, πολλοί από τους οποίους δικάστηκαν με το Ιδιώνυμο.

ΚΙΝΗΜΑ ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΩΝ ΕΞΟΡΙΣΜΕΝΩΝ

Στις φυλακές και τα ξερονήσια ξεκινάνε συχνά αγώνες για τις συνθήκες κράτησης.

Κίνημα στενά συνδεδεμένο με την εργατική τάξη μιας και η πλειονότητα των εξορισμένων είναι αγωνιστές του εργατικού κινήματος.

ΑΓΩΝΕΣ 35-36

Η σταφίδα όπως και ο καπνός είναι ένα εξαγωγικό προϊόν που η εμπορία του έχει πληγεί άσχημα από την παγκόσμια οικονομική κρίση.

Στην περίοδο 35-36 υπάρχει μεγάλη οικονομική δυσχέρεια στους περισσότερους κλάδους και πολιτικές αναταραχές. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να αναπτυχθεί μεγάλη κοινωνική κίνηση στην τάξη των εργατών, με πολλές απεργίες και σκληρές εργατικές διεκδικήσεις. **Η πιο σημαντική απεργία είναι των λιμενεργατών και σταφιδεργατών στο Ηράκλειο.** Κατεβαίνουν σε απεργία στις 4/8 για τα χρόνια εργασιακά ζητήματα τους με αιτήματα: υπογραφή συλλογικής σύμβασης εργασίας, 8ωρο, αύξηση μεροκάματου, συνδικαλιστικές και πολιτικές ελευθερίες. Συγκεντρώνονται στη νομαρχία πάνω από 5000 εργάτες και απαιτούν συνάντηση με το νομάρχη και εμπόρους. Ο νομάρχης αρχικά τους ακούει αλλά έπειτα τους ζητάει να διαλυθούν αλλιώς η μεγάλη αστυνομική δύναμη θα τους διέλυε αυτή. Οι εργάτες δεν υποχωρούν και γίνονται μεγάλες συγκρούσεις με πυροβολισμούς σε πολλές γειτονιές. Οι αστυνομία είχε στήσει και πυροβολεία στις ταράτσες των κτιρίων. Σε πολλές περιπτώσεις οι εργάτες αφοπλίζουν τους αστυνομικούς και τους τρέπουν σε φυγή. Η κυβέρνηση θορυβείται από τα γεγονότα και στέλνει στο Ηράκλειο αντιτορπιλικά ενώ έχει και βομβαρδιστικά αεροσκάφη σε ετοιμότητα. **Ο απολογισμός των συγκρούσεων είναι 8 νεκροί και πολλοί τραυματίες.** Η κυβέρνηση μπροστά στην αποφασιστικότητα των απεργών αναγκάστηκε να υποχωρήσει και να κάνει δεκτά τα αιτήματα των απεργών.

Τις ίδιες μέρες ξεκινάει και η εξέγερση των **σταφιδοπαραγωγών** στη Δυτική Πελοπόννησο. Τα αιτήματα των σταφιδοπαραγωγών έχουν να κάνουν με τις τιμές που ο ΑΣΟ (Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός) δέχεται τα προϊόντα τους και τις διάφορες ποικιλίες. Μετά από συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στους Γαργαλιάνους, δημιουργούνται τοπικές απεργιακές επιτροπές και μία ομάδα που θα προσπαθούσε να βρει λύση σε 10 μέρες. Όμως η απάντηση που πήραν από τον ΑΣΟ ήταν αποκαρδιωτική, Επικρατεί αναβρασμός και η κυβέρνηση στέλνει το στρατό να επιβάλει την τάξη, Όμως, ο στρατός ενώνεται με τους χωρικούς. Πραγματοποιείται πορεία στην Πύλο στα Γραφεία του ΑΣΟ με μεγάλες συγκρούσεις. **Καίγεται η Εφορία και ο Α.Σ.Ο.** Η αστυνομία πυροβολεί και **σκοτώνει 3 άτομα.** Μόλις μαθεύτηκε η επίθεση ξεσηκώθηκαν όλα τα χωριά της περιοχής. Κόβουν τις γέφυρες να μην έρθουν ενισχύσεις της αστυνομία και σταματούν τα τρένα να τους μεταφέρουν, οπλισμένοι με ξύλα, αξίνες, κλπ. Πραγματοποιείται πορεία 10.000 στην Πύλο όπου ξεπερνούν τον αστυνομικό κλοιό και καταλαμβάνουν την πόλη. Η κυβέρνηση ανάστατη απαντά με τρομοκρατία και κηρύσσει το στρατιωτικό νόμο την περιοχή. Φτάνουν τεράστιες δυνάμεις στρατού και αστυνομίας στην περιοχή όπου ελέγχουν χωριό προς χωριό. Χιλιάδες συλλήψεις και φυλακίσεις και εκβιασμοί στις οικογένειες των παραγωγών.

Δεκέμβρης 1935. Μαζική απεργία πείνας των εξόριστων με το ιδιώνυμο για την επιστροφή από την εξορία, επειδή αυτοί σε αντίθεση με τους Βενιζελικούς δεν είχαν συμπεριληφθεί στην γενική αμνηστία. Διάρκει 14 μέρες και λήγει με μερι-

κή επιτυχία

Γενάρης 1936 Συγκέντρωση των φυματικών στο Σανατόριο του Ασβεστοχωρίου. (που ειρωνικά αποκαλούν θανατόριο). Άγρια καταστολή από την αστυνομία. Οι φυματικοί ξεκινούν απεργία πείνας.

Στις 3 Απρίλη 1936 φυματικοί καπνεργάτες από όλη τη χώρα συγκεντρώνονται έξω από τα γραφεία του Ταμείου Ασφάλισης Καπνεργατών (Τ.Α.Κ.) και διαμαρτύρονται. Επεμβαίνει η χωροφυλακή και με άγριο ξυλοδαρμό τους διαλύει (οι φυματικοί καπνεργάτες είναι οργανωμένοι σε σωματείο).

Οργάνωση καπνεργατικού εργατικού κινήματος

Τον Απρίλιο του 1936 (5-7 Απρίλη 1936) πραγματοποιείται το πρώτο ενωτικό συνέδριο εργατών. Στο συνέδριο αυτό πήραν μέρος 24 οργανώσεις και δημιουργήθηκε ένα νέο ενωτικό δευτεροβάθμιο όργανο η “Πανελλαδική Καπνεργατική Ομοσπονδία” ΠΚΟ. Σχηματίζεται επταμελής εκτελεστική επιτροπή (ε.ε).

Στην διακήρυξη τους ζητούν να δοθεί λύση σε ζητήματα όπως:

- η αύξηση των ημερομισθίων,
- τη τήρηση του 8ωρου
- συνδικαλιστικές ελευθερίες
- κατάργηση αντεργατικών νομών (Ιδιώνυμου και εκτοπίσεων)
- συντάξεις στους ηλικιωμένους και στους φυματικούς
- το νόμο περί τόγκας** (το σύστημα της «τόγκας», της απλουστευμένης επεξεργασίας των καπνών, θα απασχολούσε μόνο γυναίκες, γιατί αμείβονταν με χαμηλότερο ημερομίσθιο),
- τα επιδόματα του ΤΑΚ (ταμείο ασφαλίσεως καπνεργατών)
- και την ενοποίηση του καπνεργατικού δυναμικού.

Σε αυτό το συνέδριο συμμετείχαν 24 οργανώσεις που ανήκαν κυρίως στη ΚΟΕ (Καπνεργατική Ομοσπονδία Εργατών), το Πανεργατικό σωματείο Θεσσαλονίκης (μετεξέλιξη του κομμουνιστικού σωματείου “Πρόοδος” αλλά και της ρεφορμιστικής οργάνωσης «Ένωσης». Στο συνέδριο μια από τις στοχεύσεις ήταν αν δημιουργηθεί ένα δευτεροβάθμιο όργανο με σκοπό την ενότητα των εργατών κάτω από μια ενιαία οργάνωση, πράγμα που ήταν ζωτικής σημασίας. Έτσι δημιουργήθηκε η Πανελλαδική Καπνεργατική Ομοσπονδία (ΠΚΟ).

Στις 29 Απριλίου το '36 ξεκινάμε οι απεργιακές κινητοποιήσεις των καπνεργατών. Η ΕΟΚΣΕ συμμετείχε και αυτή μαζί με την ΠΚΟ.

** (ο νομός περί τόγκας αφορούσε της όσες προσλήψεις αντρών-γυναικών. Διότι οι καπνέμποροι προσλάμβαναν περισσότερες γυναίκες καπνεργάτριες παρά άντρες διότι οι γυναίκες αποτελούσαν πιο φθινό εργατικό δυναμικό.)

Τα αιτήματα του συνεδρίου επιδόθηκαν στους εμπόρους. Στα μέσα Απρίλη επιτροπή της ΠΚΟ συναντήθηκε με τους εργοδότες. Η άρνηση των εργοδοτών να συγκατατεθούν στην επίλυση των ζητημάτων έδωσε το έναυσμα της έναρξης της προετοιμασίας της απεργίας.

Η αγανάκτηση των εργατών από την στάση των εργοδοτών και το κλίμα σύγκρουσης που σοβούσε στην πόλη από τις αρχές της δεκαετίας προκάλεσαν έναν διάχυτο ενθουσιασμό για την απεργία και με-γάλη ανυπομονησία για τη διεξαγωγή

της, γεγονός που έκανε τους καπνεργάτες, τις καπνεργάτριες και τους στιβαδούς της Θεσσαλονίκης να οργανωθούν πολύ γρήγορα. Έκαναν μάλιστα και έρανο μεταξύ τους για να αντιμετωπιστούν τα έξοδα που έπρεπε να γίνουν κατά τη διάρκεια της απεργίας. Όλες αυτές οι προετοιμασίες είχαν ολοκληρωθεί μέχρι τις 20 Απριλίου, δηλαδή σχεδόν δέκα ημέρες πριν ξεκινήσει επισήμως η απεργία.⁸

Την Κυριακή 19 Απριλίου 1936 πραγματοποιείται στον κινηματογράφο Ολύμπια (Μοναστηρίου 66) μεγάλη συγκέντρωση των καπνεργατών. Σ' αυτήν υιοθετούνται όλα τα αιτήματα του Συνεδρίου και αποφασίζεται η κήρυξη απεργιακού αγώνα στην περίπτωση που δεν γίνουν δεκτά τα αιτήματα από τους καπνεμπόρους και το κράτος

Η προετοιμασία της καπνεργατικής Ομοσπονδίας περιστράφηκε γύρω από δύο ενέργειες. Αφενός φρόντισε για την οργάνωση των απεργιακών επιτροπών και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας, Σέρρες, Βόλο, Καβάλα, Δράμα, Πάτρα και Αργίνο. Αφετέρου αποφάσισε να στείλει τριμελή επιτροπή στην Αθήνα για να συναντηθεί με τις δύο ΓΣΕΕ και με κυβερνητικούς αξιωματούχους σχετικά με την προώθηση των εργατικών ζητημάτων. Η επιτροπή ήταν τριμελής και αποτελούνταν από τους Χατζηναποστόλου και Σαπουτζή της παλιάς ΚΟΕ και τον Νίκο Κωστή της παλιάς ΕΟΚΣΕ. Η επιτροπή αυτή θα είχε και την ευθύνη του συντονισμού της απεργιακής δράσης των επιτροπών Πατρών και Αργινίου.⁹ Η κήρυξη της απεργίας έγινε τελικά, όταν όλα ήταν έτοιμα, σε όλα τα κέντρα επεξεργασίας συγχρόνως, στις 29 Απριλίου.

29/4

Έναρξη απεργίας. Το πρωί της Τετάρτης 29/4 έγινε η πρώτη μεγάλη συγκέντρωση στον κινηματογράφο "Πάνθεον" (Δωδεκανήσου 2) με 6000 απεργούς. Το θέμα της συγκέντρωσης ήταν η περιφρούρηση της απεργίας από την αστυνομία. Το μεσημέρι επιτροπή των απεργών παρέδωσε τα εργατικά αιτήματα στο Διοικητή Μακεδονίας Κ. Πάλλη. Στη συγκέντρωση εκτός από καπνεργάτες συμμετείχαν και αρτεργάτες, υποδηματεργάτες και νηματουργοί.

30/4

Η απεργία γενικεύεται σε όλη την Ελλάδα. Οι απεργοί φτάνουν στις 50.000.Τη δεύτερη μέρα της απεργίας έγινε πάλι συγκέντρωση στο "Πάνθεον" με περισσότερο κόσμο από την πρώτη μέρα. Το θέμα αυτής της συγκέντρωσης ήταν οι τακτικές των εμπόρων οι οποίοι είχαν τοποθετήσει απεργοσπάστες στις καπναποθήκες. Αποφασίστηκε δεκαμελείς ομάδες περιφρούρησης να τοποθετηθούν σε κάθε καπναποθήκη. Αυτές ήταν γενικά ήσυχες μέρες και οι ρυθμοί στην πόλη συνεχίζονταν κανονικά.

1/5

Η εργατική πρωτομαγιά ήταν και αυτή μία ήσυχη μέρα με δύο συγκεντρώσεις. Στα δυτικά στο Μπέχτσιναρ και στα ανατολικά στο Σείχ Σου. Η πρώτη ήταν μαζικότερη, ίσως επειδή υπήρχαν ομιλίες από 2-3 βουλευτές του ΚΚΕ και η αστυνομία είχε παρουσία, όμως διακριτική.

2/5

Χωρίς κάποιο μεγάλο γεγονός εντείνονται οι ρυθμοί της απεργίας. Οι καπνεργάτες όλης της χώρας απεργούν.

3/5

Το πρωί η αστυνομία διώχνει τις περιφρουρήσεις των καπναποθηκών και αστυνομικοί τοποθετούνται για να προστατέψουν τους απεργοσπάστες. Αυτό εξαγριώνει τους απεργούς, οι οποίοι συγκεντρώνονται έξω από τις καπναποθήκες, Ακο-

λουθεί πορεία στην Εγνατία μέχρι τα γραφεία του ΤΑΚ (Χαλκίων και Εγνατίας) όπου ζητούν από επιθεωρητές να ελέγξουν τις καπναποθήκες. Στους επιθεωρητές δεν επιτράπη η είσοδος από τον αστυνομικό διευθυντή Ντάκο. Ο εισαγγελέας Βαζούρας συνάντησε το Ντάκο προσπαθώντας να τον μεταπειεί αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Έπειτα επικοινωνήσε με το ΥΠΟΙΚ αλλά όλοι δήλωναν αναρμόδιοι να λύσουν το ζήτημα. Τελικά, μετά από συνάντηση του εισαγγελέα με το Γενικό Διοικητή, ο τελευταίος κατάφερε να κάνει το Ντάκο να υποχωρήσει. Στους ελέγχους που πραγματοποιήθηκαν, οι επιθεωρητές του ΤΑΚ δεν βρήκαν κανένα παράπτωμα στους απεργοσπάστες. Ήταν φανερό ότι είχε επέλθει συμφωνία ανάμεσα στο ΤΑΚ και στην αστυνομία. Στη συνεδρίαση της ε.ε. ΠΚΟ που ακολούθησε ήταν δι-άχυτη η εργατική αγανάκτηση για τα γεγονότα που προηγήθηκαν και για την επιτροπή Αθηνών η οποία δεν είχε κάνει καμία σοβαρή προσπάθεια. Αποφασίστηκε να σταλεί τηλεγράφημα διαμαρτυρίας στην κυβέρνηση και να γίνει κοινή σύσκεψη με τους επαγγελματίες της πόλης.

4/5

4000-5000 εργάτες ανέλαβαν να μεταφέρουν το τηλεγράφημα με τη μορφή διαδήλωσης με απόφαση της Κεντρικής Απεργιακής Επιτροπής, παρά της θέληση της ΠΚΟ. Η αστυνομία έστησε στα μέσα της πορείας μπλόκο να εμποδίσει τους απεργούς να φτάσουν στο τηλεγραφείο.¹⁰ Οι απεργοί τρεις φορές έσπασαν τον κλοιό της αστυνομίας και παρέδωσαν το τηλεγράφημα. Αποτέλεσμα των συγκρούσεων ήταν ο σοβαρός τραυματισμός της εργάτριας Σοφίας Κωνσταντινίδου στο κεφάλι και η απαγόρευση από την αστυνομία της σύσκεψης της ΠΚΟ με τους επαγγελματίες. Η Εκτελεστική Επιτροπή (ε.ε.) της ΠΚΟ κατάλαβε ότι πλέον δεν μπορούσε να ελέγξει το απεργιακό πλήθος.

5/5

Στη συνεδρίαση της επόμενης μέρας, μεγάλο κομμάτι της ε.ε. ΠΚΟ κατηγορούσε την Κεντρική Απεργιακή Επιτροπή (ΚΑΠ) για απειθαρχία. Οι αποφάσεις της συνεδρίασης ήταν α) αυστηρή επίπληξη στην ΚΑΠ για να πειθαρχεί με τις αποφάσεις της ομοσπονδίας β) να μη γίνει σύσκεψη με τους επαγγελματίες μέσω διαδήλωσης γ) επίπληξη στην επιτροπή Αθηνών για αδράνεια δ) να μην είναι η αντιπαράθεση το μέτρο πίεσης των απεργών στη Θεσσαλονίκη. Γενικά, στην ΠΚΟ επικρατούσαν δύο τάσεις. Τη μετριοπαθή τάση που επιζητούσε διπλωματική λύση στην απεργία (κομμουνιστές) και την την τάση που πίστευε ότι με τη ρήξη και την αντιπαράθεση θα βρεθεί λύση στο ζήτημα και εξέφραζε την λαϊκή θέληση (θεωρούμενοι ρεφορμιστές).

10. Σύμφωνα με μαρτυρία καπνεργάτη από το βίντεο: <https://www.youtube.com/watch?v=m-c-bSB9k6s> 24:58 βρίσκεται στην Πλατεία Ελευθερίας.

6/5

Κηρύχθηκαν γενικές απεργίες σε Βόλο και Καβάλα. Στη Θεσσαλονίκη αν και άλλοι κλάδοι ξεκινούν απεργία σε συμπαράσταση με τους καπνεργάτες κανένα από τα τρία ΕΚΘ δεν κηρύσσει γενική απεργία. Τραυματίζεται στην πλατεία Βλάλη από σφαίρες 3Εψιλίων φασιστών ο τροτσκιστής υποδηματεργάτης μέλος της διοίκησης του Κώστας Σαμιώτης.¹¹ Συγκρούσεις αλληλέγγυων που συγκεντρώνονται με την χωροφυλακή.

7/5

Ο Μεταξάς φτάνει στη Θεσσαλονίκη επιστρέφοντας από το Βελιγράδι. Δεσμεύεται ότι θα δώσει λύσει μόλις φτάσει στην Αθήνα αλλά τελικά δίνει εντολή για καταστολή.

8/5

Στις καπναποθήκες οι έμποροι προσλαμβάνουν παράνομα απεργοσπάστες χωρίς βιβλιάρια, με την προστασία της αστυνομίας. Οι απεργοί συγκεντρώνονται έξω από τα καπνομάγαζα και γιουχάρουν την αστυνομία.

Οι χωροφύλακες επιτίθενται να τους διαλύσουν με τους υποκόπανους και πυροβολισμούς στον αέρα. Την ίδια μέρα, Παρασκευή 8 Μαΐου, ώρα 11 το πρωί, 5-6.000 απεργοί καπνεργάτες και καπνεργάτριες συγκεντρώνονται μπροστά στα γραφεία του σωματείου τους, εγκρίνεται ψήφισμα διαμαρτυρίας και ξανά παρά τις οδηγίες της εε ΠΚΟ διαδηλώνουν όλη μαζί στην Εγνατία προς τη Γενική Διοίκηση για να δώσουν το υπόμνημά τους. Η χωροφυλακή τους απαγορεύει να πλησιάσουν το Διοικητήριο. Οι έφιπποι επιτίθενται κατά των διαδηλωτών. Αυτοί σκορπίζονται στους γύρω δρόμους, έπειτα ανασυντάσσονται στην Μεγ. Αλεξάνδρου και ενώνονται με τους τσαγκαράδες που φτάνουν εκεί. Την ίδια ώρα περίπου 2.500 υφαντουργοί βρίσκονται στην οδό 26ης Οκτωβρίου. Όταν οι καπνεργάτες φτάνουν στη διασταύρωση Εγνατίας και Βασ. Κωνσταντίνου (Βενιζέλου) τους ρίχνονται πεζοί και έφιπποι χωροφύλακες με πρωτοφανή αγριότητα. Πολλά μαγαζιά ανοίγουν για να δεχτούν τραυματίες και κατεβάζουν πάλι τα ρολά. Η χωροφυλακή έχει παρατάξει μεγάλες δυνάμεις επί της Εγνατίας. Επιτρέπουν μόνο στην επιτροπή να περάσει αλλά και οι υπόλοιποι διαδηλωτές προχωρούν και σπάνε τις γραμμές των χωροφυλάκων. Τους ρίχτηκαν με σπαθιά, ρόπαλα, υποκόπανους. Χτυπάνε άγρια γυναίκες, παιδιά, στο σωρό, όπου βρουν. Οι απεργοί άρπαξαν ξύλα, σκάλες, πέτρες, τούβλα, οτιδήποτε βρήκαν να αμυνθούν. Τότε οι χωροφύλακες αρχίζουν να πυροβολούν τον κόσμο. Οι διαδηλωτές αντιστέκονται όσο μπορούν και αφοπλίζουν μερικούς αστυνομικούς. Χτυπούν συνέχεια τους απεργούς. Τους καταβρέχουν με αντλίες νερού. Αδειάζοντας την Εγνατία ανοίγουν τα μαγαζιά και βρίσκοντας μέσα απεργούς τους τσακίζουν στο ξύλο. Στις συγκρούσεις τραυματίστηκαν πολλοί. Οι χωροφύλακες φέρθηκαν σκληρά και οι Θεσσαλονικείς αγανάκτησαν εναντίον τους. Οι τραυματίες έφτασαν τους 300 περίπου, 70 συλλήψεις.

11. Ένας από τους νεκρούς της 9 Μάη ήταν ο τροτσκιστής Διαμαντόπουλος.

Τα τρία ΕΚΘ¹² κηρύσσουν απεργία για την επόμενη μέρα. Επισιτιστές τροχιοδρομικοί το λιμάνι ραφτεργάτες αυτοκινητιστέςκαλούν σε απεργία αλληλεγγύης αλλά και με τα δικά τους αιτήματα Τους εργάτες ακολουθούν οι επαγγελματίες. Την ίδια στιγμή αλληπάλληλες συσκέψεις στο Σώμα στρατού Και στο Διοικητήριο. Ο διοικητής της Ειδικής Ασφάλειας Ξανθόπουλος,ο διοικητής της έφιππης Χωροφυλακής Βαρδουλάκης, ο γενικός Διοικητής Πάλλης ο αστυνομικός Διευθυντής Ντάκος και ο αντιστράτηγος Ζέππος Διοικητής του Γ σώματος Στρατού συσκέπτονται για να σχεδιάσουν το πως θα εφαρμοστεί το κράτος του νόμου,

9/5

Καλείται συγκέντρωση από τα συνδικάτα στο Διοικητήριο στις 12 για να υποβάλουν τα αιτήματα στο Διοικητή. Από την άλλη μεριά αστυνομία, στρατός και τεθωρακισμένα άρματα της αστυνομίας είναι στους δρόμους. Τοιχοκολλείται ανακοίνωση του Γ Σώματος Στρατού με την οποία επιστρατεύονται οι απεργοί τροχιοδρομικοί σιδηροδρομικοί και ηλεκτρολόγοι. Οι απεργοί αποφασίζουν να μην υποχωρήσουν.

Τα μέτρα που ανακοίνωσε ο υφυπουργός εργασίας Κασσιμάτης καταγγέλλονται με κοινή ανακοίνωση των δύο εργατικών Ομοσπονδιών.

Στο μεταξύ όλη η πόλη απεργεί, οι απεργοί ξεπερνούν τις 60.000..Συγκαλείται συγκέντρωση στο Διοικητήριο στις 12. Σε όλο το κέντρο υπάρχουν από το πρωί απεργιακές συγκεντρώσεις.

Στις 10:30 το πρωί αρχίζουν οι συγκρούσεις.

Στην Εγνατία με Συγγρού βρίσκονταν τα γραφεία των αυτοκινητιστών, όπου ήταν συγκεντρωμένοι πολλοί οδηγοί και εισπράκτορες. Εκείνη τη στιγμή (10 το πρωί περνάει ένα αυτοκίνητο της χωροφυλακής γεμάτο με τους συλληφθέντες απεργιακούς φρουρούς των αυτοκινητιστών από το Χαρμάνκιοϊ (Κορδελιό) . Οι αυτοκινητιστές το σταματάνε και απελευθερώνουν τους κρατούμενους. Τότε η έφιππη χωροφυλακή επεμβαίνει για να διαλύσει τους συγκεντρωμένους αυτοκινητιστές. Οι αυτοκινητιστές ενισχύονται και από άλλους απεργούς και με τούβλα και ξύλα αποκρούουν την επίθεση της έφιππης χωροφυλακής. Οι χωροφύλακες ενισχύονται και οι απεργοί ανεβαίνουν στην Μεγάλο Αλεξάνδρου (Δραγούμη) και στην Συγγρού. Ξεκινάει κανονική μάχη. Τρεις χιλιάδες εργάτες μάχονται πίσω από οδοφράγματα που σπκώθηκαν στις γωνίες Μεγάλου Αλεξάνδρου - Εγνατίας Εγνατίας Συγγρού Μεγάλου Αλεξάνδρου Πτολεμαίων και στις άλλες γωνίες της Μεγάλου Αλεξάνδρου. Αρχίζουν να πέφτουν τουφεκίες στο ψαχνό. Ο αστυνομικός Διευθυντής φτάνει επί τόπου και δίνει εντολή για υποχώρηση.

Εν τω μεταξύ οι καφιέδες της ειδικής ασφάλειας ανεβαίνουν στο ξενοδοχείο "Μεγάλη Ρωσία" και στα γειτονικά μέγαρα της Μεγάλου Αλεξάνδρου.

12. Ενωτικό που καθοδηγείται από την Ενωτική ΓΣΕΕ, Πανυπαλληλικό και αυτό καθοδηγείται από κομμουνιστές και Πανεργατικό που καθοδηγείται από ρεφορμιστές.

Με την υποχώρηση των χωροφυλάκων οι απεργοί αφήνουν τα οδοφράγματα και βγαίνουν στην Εγνατία για να κατευθυνθούν στο Διοικητήριο. Τότε δίνεται το σύνθημα από τον Ντάκο και αρχίζει το μακελειό. Μπροστά από το ξενοδοχείο “Μητρόπολη” στη διασταύρωση Συγγρού και Πτολεμαίων πέφτει νεκρός ο Αυτοκινητιστής Τάσος Τούσης. Οι εργάτες ξαναγυρνάνε στα οδοφράγματα ενώ απεργοί από όλη την πόλη σπεύδουν προς τη σύγκρουση. Οι χωροφύλακες μπροστά στο αυξανόμενο πλήθος αναγκάζονται να υποχωρήσουν. Οι μαχόμενοι απεργοί ξεκολλάνε μια πόρτα από μια νεοανεγειρόμενη οικοδομή και βάζοντας πάνω τον νεκρό Τάσο Τούση σχηματίζουν πορεία και ανεβαίνουν την Βενιζέλου πηγαίνοντας στην κλινική Ανδρεάδη (Βενιζέλου και Φιλίππου στο ύψος του Μπιτ Παζάρ). Εκεί αφού διαπιστώνεται ο θάνατος του Τούση οι διαδηλωτές ανεβαίνουν στο Διοικητήριο. Την ίδια ώρα οι καμπάνες της πόλης σημαίνουν συναγερμό και όλοι οι απεργοί κατευθύνονται προς το σημείο.

Το πλήθος παραμένει στο Διοικητήριο όπου ομιλητές βγάζουν λόγο ενώ μετά από λίγο διάστημα και αφού ο Διοικητής δεν εμφανίζεται ξεκινούν με πορεία από την Διαγώνιο Διοικητήριο (νυν Καραολή και Δημητρίου) προς την Εγνατία με επικεφαλής την πόρτα με τον νεκρό Τούση, ενώ από πολλούς από τους διαδηλωτές τραγουδιέται το “Επέσατε Θύματα”¹³. Στην Διοικητήριο η μάνα του Τούση που έχει ειδοποιηθεί για την δολοφονία μπαίνει επικεφαλής της πορείας θρηνώντας. Στην πλατεία Κολόμβου που λίγο νωρίτερα έχει δολοφονηθεί η καπνεργάτρια Αναστασία Καρανικόλα η πορεία σταματάει για να αποτίσει φόρο τιμής. Η πορεία θέλει να συνεχίσει προς την Εισαγγελία αλλά εμποδίζεται από την αστυνομία και κινείται επί της Εγνατίας προς το κέντρο. Στη γωνία Εγνατίας και Βενιζέλου οι αστυνομικοί έχουν στήσει πολυβόλα. Πιο πίσω στην κόκκινη Εκκλησία (Παναγία Χαλκέων) είναι συγκεντρωμένες δυνάμεις της χωροφυλακής ενώ πιο πίσω απέναντι από τα λουτρά “Ο Παράδεισος” που βρίσκεται το Ε αστυνομικό τμήμα είναι σταθμευμένο θωρακισμένο όχημα της αστυνομίας.

Προς στιγμήν υποχωρούν οι χωροφύλακες και οι διαδηλωτές προχωρούν. Στην γωνία Βενιζέλου με Εγνατίας αρχίζει το δεύτερο κομμάτι της σφαγής. Το θωρακισμένο όχημα ορμάει πάνω στους διαδηλωτές οι χαφιέδες της ειδικής αρχίζουν τους πυροβολισμούς από τα μέγαρα «Αίγλη» και «Παλλάδιον» ενώ και οι χωροφύλακες ρίχνουν στο ψαχνό. Απίθανες σκηνές αγριότητας. Οι δρόμοι πλημμυρίζουν αίμα.¹⁴ Είναι πια ώρα 2. ***. Την ίδια ώρα παρόμοια συμβαίνουν με τους τραμβαγέρηδες στο Ντεπό στο λιμάνι στην οδό Ερμού στα Λαδάδικα και στη στάση Κολόμβου. Ακόμη μεγαλύτερο πλήθος κόσμου κατεβαίνει στο δρόμο ενάντια στην αστυνομία. Οι διαδηλωτές κατέβαιναν την Τσιμισκή. Αντί να λιγοστεύουν πληθαιναν. Σχεδόν όλος ο πληθυσμός της Θεσσαλονίκης βρισκόταν στο δρόμο αγανακτισμένος κατά της χωροφυλακής και του κράτους.

Οι στρατιώτες παίρνουν εντολή να πυροβολήσουν και αρνούνται. Παράλληλα μικροσυμπλοκές ξεκινούν μεταξύ φαντάρων και χωροφυλάκων. Η χωροφυλακή κλείνεται στα τμήματα.

13. Ρωσικό λαϊκό τραγούδι για τους νεκρούς της εξέγερσης του 1905. Το επεξεργάστηκε αργότερα μουσικά ο Σοστακόβιτς.

14. Από εκεί και η φωτογραφία της μάνας του Τούση που θρηνεί πάνω στην πόρτα τον γιο της στη μέση της Εγνατίας. Η επίθεση της αστυνομίας εξανάγκασε τους απεργούς που κουβαλούσαν τον νεκρό να αφήσουν την πόρτα στη μέση της Εγνατίας, όπου εκεί παρέμεινε μόνο η θρηνούσα μάνα του.

Στις 3μμ τοιχοκολλείται και ρίχνεται από σμήνος αεροπλάνων η διαταγή του Αντιστράτηγου Ζέππου

«Ημείς, ο στρατηγός του Γ' Σώματος Στρατού, αναλαμβάνοντας, κατόπιν διαταγής του υπουργείου Στρατιωτικών την τήρησιν της τάξεως εν τη πόλει της Θεσσαλονίκης και εν τη περιοχή, διατάσσομεν:

1

) Απαγορεύομεν πάσαν συγκέντρωσιν και ολίγων ακόμα προσώπων εις κλειστόν και ανοικτόν χώρον.

2) Το κλείσιμον πάντων των καταστημάτων εν τη πόλει Θεσσαλονίκης μέχρι νωτέρας διαταγής.

Θεσσαλονίκη 9 Μαΐου 1936

Ο διοικητής του Γ' Σ. Στρατού

Ν. ΖΕΠΠΟΣ

Αντιστράτηγος».

Ο κόσμος γράφει τις εντολές του Διοικητή στα παλιά του τα παπούτσια. Πραγματοποιούνται συγκεντρώσεις σε Τούμπα Καλαμαριά Κουλέ Καφέ Τσινάρ Συκιές Επτάλοφο Ρεζί Βαρδάρη πολλές γειτονιές της Θεσσαλονίκης.

Το απόγευμα γίνεται ξανά πορεία στο κέντρο της πόλης.

Διώχνει τους χωροφύλακες από τους δρόμους σπάει τα γραφεία του κόμματος των Ελευθεροφρόνων του Μεταξά κατευθύνεται στο τηλεγραφείο όπου στέλνει τηλεγράφημα που απαιτεί: *«Παλλαϊκή συγκέντρωσις Θεσσαλονίκης απαιτεί σύλληψιν Ντάκου, αντικατάστασιν Πάλλη, απελευθέρωσιν συλληφθέντων, επίλυσιν αιτημάτων και να επιτραπή δι' αύριον παλλαϊκόν μνημόσυνον.»*

Η διαδήλωση παρά την απαγόρευση πηγαίνει στο Διοικητήριο όπου με πέτρες και ξύλα διασπάνε τη ζώνη της έφιππης χωροφυλακής και εξαναγκάζουν τους χωροφύλακες να κλειστούν στο διοικητήριο.

Τη νύχτα της 9/5 όπως και τις 10/5, 11/5 δεν υπάρχει καμία επίσημη εξουσία στην πόλη.

10/5

Οι απεργοί εργάτες συγκεντρώνονται στο εργατικό κέντρο (Βασ. Ηρακλείου) και ανεβαίνουν προς την Εγνατία για να πάνε προς τα νεκροταφεία (Ευαγγελίστρια και Εβραϊκό). Όταν η αστυνομία προσπαθεί κλείσει την Εγνατία και να στείλει την πορεία από την πλατεία Δικαστηρίων στην Αγίου Δημητρίου συναντάει την άρνηση του κόσμου και υποχωρεί.

Άλλη ομάδα διαδηλωτών ανεβαίνει από τον Λευκό Πύργο την Εθνικής Αμύνης όπου αποπειρώνται να πυρπολήσουν το 4ο Αστυνομικό τμήμα¹⁵ και εμποδίζονται από τον Στρατό. Την ίδια στιγμή η πορεία από την Τούμπα κατεβαίνει προς το νεκροταφείο. Σταματάει μπροστά στην Ειδική Ασφάλεια επί της λεωφόρου Στρατού εκεί που είναι μαζεμένοι όλοι οι χαφιέδες δολοφόνοι επί 15 λεπτά ενώ στη συνέχεια κατευθύνει τη διαμαρτυρία του προς το Γ' σώμα Στρατού.

Οι πορείες συναντιούνται στο συντριβάνι όπου σπάζεται το Γ αστυνομικό Τμήμα (σημερινό ξενοδοχείο ABC)

Το πλήθος που παρακολουθούσε την κηδεία των Ισραηλινών Ματαράσο και Σε-νόρ συναντιέται με την κηδεία των Ρωμιών και όλοι μαζί ξεσπούν σε κραυγές ζητώντας εκδίκηση.

Στην κηδεία (7 στην Ευαγγελίστρια και 2 στο Εβραϊκό νεκροταφείο) παρευρίσκονται 150.000. Ακολουθεί συγκέντρωση ενός τεράστιου πλήθους στην πλατεία Ελευθερίας όπου ομιλητές εκφωνούν λόγους.¹⁶

Το ψήφισμα που βγαίνει από την συγκέντρωση ζητάει εφαρμογή του συμφώνου Σοφούλη Σκλάβαινα ενώ δηλώνει ότι θα συνεχίσει μέχρι την ικανοποίηση των αιτημάτων τον απεργιακό αγώνα.

Το βράδυ μια μοίρα με τέσσερα αντιτορπιλικά φτάνει στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης καθώς και ένα Σύνταγμα πεζικού από τη Λάρισα και μια μοίρα πυροβολικού.

16. Αποσπάσματα από το λόγο του βουλευτή του ΚΚΕ Μ. Σινάκου.(Γ. Πικρού "Οι ρίζες του λαϊκού μας κινήματος 1912 1936 Εκδόσεις Καρανάση 1981 τόμος 9ος σελ. 209 - 210)

"Αδέλφια εργατές!. Εργαζόμενε ηρωικά λαέ της Θεσσαλονίκης! Σας φέρνω το χαρμόσυνο άγγελμα της πρώτης παλλαϊκής νίκης. Την κερδίσαμε με την ακατάβλητη λαϊκή μας δύναμη. Ο στρατηγός έδωσε το λόγο της τιμής του πως όλοι οι συλληφθέντες θα αφεθούν ελεύθεροι μέχρι το βράδυ ή το πολύ αν προκύψουν δικαστικά εμπόδια ως το πρωί. Ο στρατός θα έχει την εποπτεία μέχρις ότου λήξει η απεργία, που θα λήξει μόνο τότες που θα ικανοποιηθούν τα αιτήματα των απεργών. Τα αστυνομικά όργανα διέταξε ο στρατηγός να κρυφτούνε μέσα στα αστυνομικά τμήματα και δεν θα ξεμυτίσουνε ώσπου να λήξει η απεργία που θα λήξει μόνο τότε όταν θα ικανοποιηθούν τα αιτήματα των απεργών."

"Ζητήσαμε να συλληφθεί άμεσα ο Ντάκος και τα άλλα αστυνομικά όργανα να παραιτηθεί ο γενικός διοικητής Πάλλης να παραιτηθεί η Κυβέρνηση να σχηματιστεί κοινοβουλευτική κυβέρνηση να ικανοποιηθούν τα αιτήματα όλων των απεργών. Ο στρατηγός είπε ότι δεν είναι της αρμοδιότητας του αλλά θα εισηγηθεί την λύση τους στην κυβέρνηση. Όσο δε για τα ζητήματα της αρμοδιότητας του θα τα λύσει αυτός σε συνεργασία με μεγάλη λαϊκή επιτροπή που την αποτελούν οι αντιπρόσωποι όλων των μεγάλων εργατικών επαγγελματικών και γυναικείων οργανώσεων."

"Από εμάς ζήτησε ο στρατηγός να βοηθήσουμε για την περιφρούρηση της τάξης. Εμείς εξ ονόματος του λαού δηλώνουμε ότι δεν είναι ο εργαζόμενος λαός ο διασαλευτής και ο ταραξίας. Το έργο αυτό το εκτελούν θαυμάσια τα αστυνομικά όργανα και οι καφιέδες"

11/5

Το πρωί οι κωροφύλακες βγαίνουν από τα τμήματα και αρχίζουν τις συλλήψεις. Τα γραφεία του Ενωτικού εργατικού κέντρου καταλαμβάνονται. Ο Ζέππος όταν εγκαλείται από αντιπροσωπεία στις υποσχέσεις του απαντάει ότι βρίσκεται εδώ για να επιβάλει την τάξη.

Πραγματοποιήθηκε σύσκεψη στο ΥΠΟΙΚ ανάμεσα στην κυβέρνηση, αντιπροσωπεία καπνεμπόρων, τις 2 ΓΣΕΕ και την επιτροπή Αθηνών της ΠΚΟ. Ικανοποιούνται λίγα οικονομικά αιτήματα και με πρωτοβουλία των 2 ΓΣΕΕ λήγει η απεργία της Θεσσαλονίκης. Έληξαν απεργία που δεν είχαν κηρύξει!!!

Καλείται Γενική Απεργία στις 13/5. Ένα από τα αιτήματα είναι η πραγματοποίηση του συμφώνου Σοφούλη - Σκλάβαινα. Το αίτημα των συγκεντρώσεων της Θεσσαλονίκης για παραίτηση της κυβέρνησης Μεταξά δεν είναι στα αιτήματα των ομοσπονδιών.

12/5

Η τάξη έχει αρχίσει να αποκαθίσταται και η πόλη επιστρέφει στους κανονικούς της ρυθμούς.

13/5

Γενική απεργία

Μαζική συμμετοχή σε όλη την Ελλάδα. 500.000 απεργοί. Οι δύο ΓΣΕΕ με κοινό ανακοινωθέν ζητούν την αποφυγή συγκεντρώσεων ενώ ο Θέος συνιστά ψυχιά. Όταν προτείνεται να γίνουν διαδηλώσεις οι σταλινικοί απαντούν ότι δεν πρέπει να προκληθεί η αστυνομία και σκοτωθούν και άλλοι εργάτες.

Οι συλλήψεις έχουν ήδη αρχίσει στην Θεσσαλονίκη. Πάνω από 500 άτομα συλλαμβάνονται.

5/6

Πανεργατική απεργία στη Θεσσαλονίκη με πολύ μικρή συμμετοχή. Ο δρόμος για την επιβολή του καθεστώτος της 4ης Αυγούστου έχει διάπλατα ανοίξει.

ΙΔΙΩΝΥΜΟ

Στις 25 Ιουλίου 1929 ψηφίζεται στη Βουλή το Ιδιώνυμο. Ένας βενιζελικός νόμος για την καταπολέμηση του κομμουνιστικού κινδύνου και του εργατικού κινήματος. Ο νόμος αυτός χαρακτηρίζει σαν αδίκημα με μεγάλη τιμωρία όποιον « ... επιδιώκει την εφαρμογήν ιδεών εκουσών ως έκδηλον σκοπόν την διαβιαίων μέσων ανατροπήν του κρατούντος κοινωνικού συστήματος ή ενεργεί υπέρ της εφαρμογής αυτών προσηλυτισμό».

Είχε σχεδιαστεί συγκεκριμένα για να χειρίζεται αυτό που γινόταν αντιληπτό ως «μπολσεβίκικη απειλή» (παρόλο που το μεγαλύτερο ποσοστό που είχαν λάβει οι κομμουνιστές σε εκλογές της Αριστερός και συνδικαλιστές είχαν συλληφθεί και καταδικαστεί τα προηγούμενα χρόνια, τίθεται ένα ζήτημα σχετικά με τους λόγους για τους οποίους: ήταν απαραίτητος αυτός ο νέος νόμος. Σύμφωνα με ισχυρισμούς, υπήρχε ένα χάσμα στην ισχύουσα νομοθεσία επειδή οι Έλληνες κομμουνιστές μπορούσαν να διωχθούν αποτελεσματικά μόνο με βάση τις πιο σοβαρές διατά-

Ξεις τον ποινι-κού κώδικα, που αφορούσαν την εσχάτη προδοσία Τέτοιες δίκες έπρεπε να διεξάγονται με ενόρκους, αλλά ελάχιστοι ένορκοι θα καταδίκάζαν σε πολύ βαριές ποινές, συμπεριλαμβανομένης της ποινής του θανάτου. Εκτός αυτού ανάλογε; δίκες πρόσφεραν στους κατηγορούμενους μεγάλη δημοσιό-τητα μέσω του δικαιώματος που είχαν να απευθύνονται στο δικαστήριο και στον Τύπο που κάλυπτε τις ομιλίες τους.

Ο νέος αυτός νόμος δημιούργησε μια νέα κατηγορία αδικήμα-τος: «τη διασάλευση της ισχύουσας κοινωνικής τάξης που δικαιολογούνταν ως ένα μέτρο «ασφαλείας του κοινωνικού- καθεστώτος και προστασίας των ελευθεριών των πολιτών» . Το νόμο εισηγήθηκε ο υπουργός Εσωτερικών ο οποίος ήταν υπεύθυνος για τη δημόσια τάξη. Αυτό υποδηλώνει ότι είχε πολιτική σημασία παρά τη συγκεκριμένη αναφορά στο κείμενο του ότι τα αδικήματα που κάλυπτε δεν μπορούσαν να χαρακτηριστούν πολιτικά και ότι, κατά συνέπεια, οι παραβάτες δεν θα επικα-λού-νταν από τις νομικές διατάξεις (Όπως η απελευθέρωση με εγγύηση) που ίσχυαν για τους κατηγορουμένους για πολιτικά αδικήματα. Μια ισχυρότερη απόδειξη ότι ο νόμος στόχευε σε ολόκληρο το φάσμα των αριστερών αντιλήψεων και δραστη-ριοτήτων, από τον ήπιο ρεφορμισμό μέχρι τον σκληροπυρηνικό κομμουνισμό, πη-γάζει από την απόρριψη της πρότασης ότι θα έπρεπε να ισχύει και για όσους συ-νηγορούσαν υπέρ του φασισμού...

Όσοι συλλαμβάνονταν παρουσιάζονταν ενώπιον ενός δικαστή, αλλά δεν υπήρ-χαν ένορκοι για να απευθυνθούν ού-τε και αγορεύσεις από συνηγόρους υπερά-σπισης. Η αστυνο-μία και οι δικαστές μπορούσαν να ξεμπερδεύουν πολύ γρή-γο-ρα με οποιονδήποτε κρινόταν ως απειλή για το ισχύον καθεστώς, καθώς τη σύλλη-ψη ακολουθούσε η φυλάκιση ή η εκτόπιση χωρίς την εμφάνιση σε δικαστήριο.⁵ Οι ποινές ήταν φυλάκιση από έξι μήνες μέχρι πέντε χρόνια⁶ και στη συνέχεια εκτόπι-ση (εσωτερική εξορία) από ένα μήνα μέχρι δύο χρόνια, ενώ οι δάσκαλοι, οι δημό-σιοι υπάλληλοι και οι στρατιωτικοί απολύονταν. Δεν υπήρχε περίπτωση μετατρο-πής της ποινής σε πρόστιμο και, αργότερα, εκείνοι που καταδι-κάζονταν με το συ-γκεκριμένο νόμο δεν μπορούσαν να ψηφί-σουν ή να αναλάβουν δημόσιο αξίωμα. Το Ιδιώνυμο, ωστόσο, ψηφίστηκε σε μια εποχή που το ΚΚΕ είχε καταγράψει τον χαμηλότερο αριθμό ψήφο στην ιστορία του λίγο περισσότερους από 14.000 ψή-φους σε σύνολο ενός εκατομμυρίου). Αρκετοί μελετητές έχουν επισημάνει ότι το ΚΚΕ δεν θα μπορούσε να αποτελέσει μια, τέτοια απειλή για την καθεστηκυία τάξη ώστε να δικαιολογηθεί νόμος τέτοιου τύπου. Μολονότι πολλές άλλες χώρες ψή-φιζαν παρόμοιους νόμους εναντίον μιας ενδεχόμενης κομμουνιστικής απειλής και έθεταν εκτός νόμου το κομμουνιστικό κόμμα, το Ιδιώνυμο στόχευε περισσότερο στην εξουδετέρωση της πρόκλησης που παρουσίαζε η πρόσφατη εμφάνιση των βιομηχανικών εργατών στις πόλεις που ζητούσαν μισθολογικές αυξήσεις και βελ-τίωση των εργασιακών συνθηκών.....

Τα άτομα, οι ιδέες των οποίων χαρακτηρίζονται επικίνδυνες για το κοινό ώστε τα πολιτικά τους δικαιώματα να μπορούν να αγνοούνται , ήταν φιλελεύθεροι, σοσι-αλιστές, μέλη αριστερών πολιτικών οργανώσεων και στελέχη συνδικάτων, καθώς και εκείνοι που ήταν ή υπήρχε υπόνοια πως ήταν μέλη του ΚΚΕ....

(Η Κοινωνική οργάνωση της εξορίας Πολιτικοί κρατούμενοι στον Μεσοπόλεμο Margaret E. Kenna εκδ. Αλεξάνδρεια σελ 22-24)

ΤΑ ΛΕΝΙΝΙΣΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ.

Η άποψη των λενινιστών ήταν ότι το εργατικό κίνημα από μόνο του δεν μπορεί να ξεπεράσει το επίπεδο των κλαδικών αγώνων (τρεντιουνισμός). Για αυτό χρειάζεται την διεύθυνση του από τα έξω από τα κομμουνιστικά κόμματα που αυτά θα είναι που θα οδηγήσουν την εργατική τάξη στον επαναστατικό μετασχηματισμό. Η επιβολή αυτής της άποψης δεν έγινε χωρίς αντιδράσεις μέσα στο εργατικό κίνημα.¹⁷

Ο έλεγχος στην συνέχεια του εργατικού κινήματος μέσω επαγγελματικών στελεχών “επαναστατών” έγινε μόνιμη δουλειά του ΚΚΕ..

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ ΤΟΥ ΚΚΕ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ 1936

Για να αντιληφθούμε τη στάση του ΚΚΕ στα γεγονότα του 1936 θα πρέπει να δούμε πια ήταν η πολιτική γραμμή του, η ανάλυση του δηλαδή για την εποχή και για τα καθήκοντα του.

Το ΚΚΕ μέλος της Γ Διεθνούς (κομ(μουνιστική Inter(national) Komintern) βρίσκεται σε μια περίοδο ριζικής αλλαγής της κομματικής του γραμμής.

Αλλά ας δούμε την πολιτική γραμμή της τρίτης Διεθνούς και τις περιπέτειες της. Η πρώτη περίοδος ήταν αμέσως μετά τον Α παγκόσμιο πόλεμο, περίοδος επαναστάσεων η δεύτερη η περίοδος σχετικής σταθεροποίησης μεταξύ 1924 και 1928 όπου οι αντιθέσεις στον καπιταλισμό είχαν την μορφή εθνικιστικών κινήσεων¹⁸ ενώ στην τρίτη περίοδος (1928) ο καπιταλισμός είχε μπει στην Τρίτη και τελευταία περίοδο ζωής του.

Τα καθήκοντα που προέκυπταν για τα κομμουνιστικά κόμματα αυτή την τρίτη περίοδο ήταν η επαναστατική διεξοδος από την κρίση. Τάξη εναντίον τάξης γενική πολιτική απεργία και ένοπλο κατέβασμα των αγροτών στις πόλεις συνέχιση της ανοικτής αντιπatriωτικής δράσης¹⁹ ήταν κάποια από τα καθήκοντα αυτά.²⁰

Μετά την ήττα από τον Χίτλερ στην Γερμανία το 1933 η γραμμή αρχίζει σταδιακά να αλλάζει. Μια από τις πρώτες χώρες που αλλάζει η γραμμή είναι η Ελλάδα. ²¹

17. Στο πρώτο συνέδριο της ΓΣΕΕ στα 1918 ο Κ. Σπέρας θα υπερασπιστεί την άποψη ότι η Συνομοσπονδία θα πρέπει να μείνει ανεξάρτητη από την επιρροή κάθε πολιτικού κόμματος και θα στηρίξει την αντικοινοβουλευτική δράση των μελών της. Η άποψη αυτή θα πτηθεί στην ψηφοφορία που θα ακολουθήσει. Η ΓΣΕΕ θα δεθεί από την γέννηση της στο άρμα του κομματικού ελέγχου.(Κων. Σπέρα Η απεργία της Σερφίου εκδ. Βιβλιοπέλαγος σελ. 20.21)

18. Για αυτό και οι θέσεις του ΚΚΕ για το Μακεδονικό για αυτό και η στήριξη στον εθνικιστή Τσανγκ Και Σεκ στη σφαγή της Κομμούνας της Καντώνας.

19. Στις 18 Ιούλη 1933 το ΠΓ καλεί το προλεταριάτο και τους εργαζόμενους χωρικούς να παλέψουν “κατά των εξοπλισμών για την μη πληρωμή πεντάρας στους ντόπιους και ξένους ληστές, για την υπεράσπιση της ΕΣΣΔ για την μετατροπή του ιμπεριαλιστικού πολέμου σε εμφύλιο κατά της ελληνικής πλουτοκρατίας”

20. Οστόσο λίγο μετά η γραμμή αρχίζει να αλλάζει, ο φασισμός για πρώτη φορά χαρακτηρίζεται ως η ανοιχτή τρομοκρατική δικτατορία των πιο σοβινιστικών και των πιο ιμπεριαλιστικών στοιχείων του χρηματιστικού κεφαλαίου.

20. Χαρακτηριστικό το απόσπασμα από εφημερίδα της εποχής του1932. Στις 25 Μαρτίου οπαδοί της ΟΚΝΕ σπάζουν τις βιτρίνες των καταστημάτων Παπαγιαννόπουλου (γωνία Τοιμισκή 14 και Βενιζέλου), που είχαν απεικονίσεις σκηνών από την επανάσταση του 1821. (Κ. Τομανας χρονικό της Θεσσαλονίκης 1921-1944)

21. ΚΟΜ.ΕΠ τχ6 2013

Έτσι κατόπιν γραμμής που παράγεται στη Μόσχα στην έκτη Ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ τον Γενάρη του 1934 αποφασίζεται πως ο χαρακτήρας της επερχόμενης επανάστασης στην Ελλάδα θα είναι αστικοδημοκρατικός (οπότε και αντίστοιχες πρέπει να είναι και οι πολιτικές συμμαχίες.²²

Λίγους μήνες αργότερα (11 Ιούλη 1934) στάλθηκε στα ΚΚ “Γράμμα της ΚΔ” στο οποίο αναφέρονται ότι οι κομμουνιστές “είναι ανάγκη να θέσουν τέρμα στις δηλώσεις από τον κομματικό τύπο ή στις ομιλίες που έλεγαν ότι το κόμμα παλεύει δήθεν για την συντριβή της αστικής δημοκρατίας.” και υπογραμμίζει το καθήκον για πάλι για τη διεύρυνση των δημοκρατικών ελευθεριών.

Η ΓΡΑΜΜΗ ΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΜΕΤΩΠΩΝ

Στο 7ο συνέδριο της Κομιντέρν (Ιούλης Αύγουστος 1935 Μόσχα) η γραμμή καθορίζεται πλήρως. “Το επαναστατικό προτσές δεν θα πάει μπροστά άμεσα και κατευθείαν μέσω της σοσιαλιστικής επανάστασης αλλά θα πλησιάσει σε αυτήν μέσω του σταδίου της αντιφασιστικής πανδημοκρατικής πάλης”

“οι εργαζόμενες μάζες σε μια σειρά καπιταλιστικές χώρες είναι υποχρεωμένες σήμερα να διαλέξουν συγκεκριμένα όχι ανάμεσα στην δικτατορία του προλεταριάτου και την αστική δημοκρατία αλλά ανάμεσα στην αστική δημοκρατία και το φασισμό”

Έτσι το ΚΚΕ στο 6ο συνέδριο τον Δεκέμβρη του 1935 αποφασίζει ότι “είναι απαραίτητη η συνεργασία των δημοκρατικών κομμάτων και οργανώσεων που έχουν για αρχή τους το σεβασμό της λαϊκής κυριαρχίας και είναι εχθροί του φασισμού και της αντίδρασης”²³

Έτσι μπαίνουμε στα 1936 την χρονιά που το εργατικό κίνημα βρίσκεται στην κορύφωση του με μια πολιτική γραμμή που προτείνει συμμαχίες με τον Βενιζελισμό²⁴ του ιδιώνυμου και της ειδικής Ασφάλειας²⁵ που έχει γεμίσει τις εξορίες με αγωνιστές του εργατικού κινήματος. Τα αποτελέσματα δεν θα αργήσουν να φανούν. Η συντριβή της εργατικής εξέγερσης του 1936 είναι ένα από αυτά.

22. Γραμμή που ξεσηκώνει έντονες αντιπαραθέσεις στο εσωτερικό του κομμουνιστικού κινήματος Ζεύγος Γιάννης, Γιατί η επανάσταση στην Ελλάδα θα είναι αστικοδημοκρατική. Εκδόσεις ΚΟΜΕΠ 1934 Παντελής Πουλιόπουλος - Δημοκρατική ή σοσιαλιστική επανάσταση στην Ελλάδα. Αθήνα 1934

23. Το Πρόγραμμα του Λαϊκού Μετώπου είναι ένα τυπικό σοσιαλδημοκρατικό πρόγραμμα με μέριμνα για τους βιοτέχνες μικροεπαγγελματίες ενώ όσον αφορά την άμυνα προβλέπει: Εις περίπτωση εξωτερικής ιμπεριαλιστικής επιθέσεως η Κυβέρνησις του Λαϊκού Μετώπου θα κινητοποιήσει όλες τας εθνικάς δυνάμεις και θα αγωνισθεί, τόσο εναντίον των ξένων επιδρομέων, όσο και κατά των πρακτόρων των εις το εσωτερικό, δια την υπεράσπιση της εθνικής ανεξαρτησίας και της ακεραιότητας της χώρας. (Ακτίνα Θ Βασίλη Νεφελούδη εκδ. Ολκός Αθήνα 1974 σελ. 94-97)

24. Έτσι ενώ στο βενιζελικό κίνημα της 1ης Μάρτη του 1935 το ΚΚΕ αντιτίθεται ανοικτά, περιγράφοντας το ως φασιστικό λίγους μήνες μετά, και αφού έχει μεσολαβήσει το 7ο Συνέδριο της Κομιντέρν οπότε και η γραμμή αλλάζει επίσημα, θεωρεί σαν ύψιστη προτεραιότητα την συμμαχία με τους Βενιζελικούς

25. Η Διεύθυνση Ειδικής Ασφαλείας του Κράτους (γνωστή και ως Ειδική Ασφάλεια) ήταν ένα ειδικό τμήμα της Ελληνικής Χωροφυλακής που δημιουργήθηκε το 1929 για τη δίωξη των κομμουνιστικών οργανώσεων και τη σύλληψη των κομμουνιστών σε ολόκληρη την Ελλάδα. Όπως και το ιδιώνυμο στρεφόταν εναντίον στην οργανωμένη κοινωνικά ανατρεπτική δράση τόσο πολιτικών οργανώσεων όσο και του εργατικού κινήματος.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΚΕ ΣΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Όπως ειπώθηκε και παραπάνω, η πολιτική του ΚΚΕ είχε αλλάξει από το 1934 και μετά. Παρόλο που δεν στηρίζει το πραξικόπημα των Βενιζέλου-Πλαστήρα το Μάρτη του '35 και το κατονομάζει φασιστικό, τον Δεκέμβρη του '35 υλοποιώντας τη γραμμή του 7ου συνεδρίου της Κομιντέρν στη Μόσχα (Ιούλιος -Αύγουστος 1935) αποφασίζει στο 6ο συνέδριο τον Δεκέμβρη 1935 ότι "είναι απαραίτητη η συνεργασία των δημοκρατικών κομμάτων και οργανώσεων που έχουν για αρχή τους το σεβασμό της λαϊκής κυριαρχίας και είναι εχθροί του φασισμού και της αντίδρασης"²⁶ έτσι αποφασίζεται ότι πρέπει να φτιαχτούν λαϊκά μέτωπα και να συμμαχήσουν με τις αστικές δυνάμεις, για αυτό το λόγο και ψηφίζει Σοφούλη για πρόεδρο της Βουλής. Το ίδιο συμβαίνει και στη Γαλλία- Ισπανία.

Το ΚΚΕ αναζητάει με κάθε θυσία την συμμαχία με τους βενιζελικούς, η γενικευμένη εργατική κινητοποίηση αν στηριχτεί από το ΚΚΕ θα κόψει κάθε γέφυρα με τους Βενιζελικούς που η κινητοποιημένη εργατική τάξη είναι ο εφιάλης της. Για αυτό και κάνει ότι μπορεί για να εμποδίσει την ανάπτυξη του απεργιακού αγώνα.

Στη Θεσσαλονίκη οι εργατικές διαδηλώσεις οξύνονταν όσο περνούσαν οι μέρες. Την έκτη μέρα των συγκρουσιακών απεργιακών κινητοποιήσεων, η Κεντρική Απεργιακή Επιτροπή αποφασίζει το τηλεγράφημα διαμαρτυρίας στην κυβέρνηση να συνοδευτεί με διαδήλωση.

Την ενέργεια αυτή, τη καταδικάζει η εκτελεστική επιτροπή της ΠΚΟ, η οποία ελέγχεται από το ΚΚΕ. Αντιδρά και καταφέρετε εναντίον της ΚΑΕ την οποία κατηγορεί για "απειθαρχία στις εντολές του καθοδηγητικού οργάνου με αποτέλεσμα να εντείνεται η καταπιεστική δράση του κράτους και να υπάρχουν θύματα". Για το λόγο αυτό πρότειναν:

1) να γίνει αυστηρή επίπληξη στην Κεντρική Απεργιακή Επιτροπή, ώστε να πειθαρχεί στις αποφάσεις της ΠΚΟ και να μην ενθαρρύνει τις αυθαίρετες ενέργειες των πρωτοβάθμιων οργανώσεων.

2) να μην επιδιωχθεί απόσπαση άδειας συσκέψεως με τους επαγγελματίες μέσω διαδήλωσης, διότι μπορεί να υπήρχαν θύματα από τη βέβαιη επίθεση της αστυνομίας·

3) να γίνει επίπληξη στην Επιτροπή Αθηνών για την αδράνειά της να πιέσει την κυβέρνηση, ώστε να βρεθεί κάποια λύση στα εργατικά ζητήματα και, τέλος 4) ειδικά για τη Θεσσαλονίκη, να βρεθεί ένας άλλος τρόπος πίεσης της κυβέρνησης και όχι η αντιπαράθεση, διότι τα μέτρα τρομοκρατίας του κράτους είχαν ήδη ενταθεί.

26. Το Πρόγραμμα του Λαϊκού Μετώπου είναι ένα τυπικό σοσιαλδημοκρατικό πρόγραμμα με μέριμνα για τους βιοτέχνες μικροεπαγγελματίες ενώ όσον αφορά την άμυνα προβλέπει: Εις περίπτωση εξωτερικής ιμπεριαλιστικής επιθέσεως η Κυβέρνησις του Λαϊκού Μετώπου θα κινητοποιήσει όλες τας εθνικάς δυνάμεις και θα αγωνισθεί, τόσο εναντίον των ξένων επιδρομών, όσο και κατά των πρακτόρων των εις το εσωτερικό, δια την υπεράσπιση της εθνικής ανεξαρτησίας και της ακεραιότητας της χώρας. (Ακτίνα Θ Βασίλη Νεφελούδη εκδ. Ολκός Αθήνα 1974 σελ. 94-97)

Ήταν πλέον εμφανές πως η εε της ΠΚΟ δεν μπορούσε να ελεγχξει το πλήθος των εργατών. Η ΚΑΕ ήταν το όργανο που δρούσε ανεξάρτητα από κομματικούς και κρατικούς φορείς, η οποία έδινε ριζοσπαστικότερη μορφή στις κινητοποιήσεις του εργατικού αγώνα.

Έπειτα το ΚΚΕ προσπαθώντας για άλλη μια φορά να εκτονώσει τις απεργιακές κινητοποιήσεις και την αγωνιστικότητα των απεργών βάζει στην ΚΑΕ το Μαυροκορδάτο και τον Ζαννα, δυο βενιζελικούς βουλευτές. Όπως ομολογούν οι ίδιοι βρέθηκαν εκεί προσφέροντας υπηρεσίες στο αστικό καθεστώς. Την ίδια στιγμή που οι βενιζελικοί στήριζαν την κυβέρνηση Μεταξά.:

«η ανάμιξι των πολιτευτών του κόμματος των Φιλελευθέρων εις την απεργίαν εγένετο εν γνώσει και εν επινεύσει της κυβερνήσεως και των ενταύθα αντιπροσώπων της, τη συγκατανεύσει της Απεργιακής Επιτροπής μετά τη διευκρίνιση ότι ταύτης δεν μετέχει το Παλλαϊκόν Μέτωπον ως πολιτικής οργάνωσις.

Οι Φιλελεύθεροι Βουλευταί έχουν την συναίσθησιν ότι προσέφεραν υπηρεσίαν εις τον τόπον και το αστικόν καθεστώς. Ο κ. πρόεδρος της Κυβερνήσεως, ο Γ. Διοικητής και ο Σωματάρχης δύναται να έχουν την μάλλον έγκυρον γνώμην και θα τους παρακαλέσωμεν να είπουν ταύτην δημόσια. Άλλως θα αναγκασθώμεν να ομιλήσωμεν ημείς».

Μετά τη κηδεία των εργατών στις 10 Μαΐου γίνεται πορεία η οποία καταλήγει στη πλ. Ελευθερίας, εκεί ο βουλευτής του ΚΚΕ Μ. Σινάκος, όπου προσπαθεί να καθυψάσει τον κόσμο παρουσιάζοντας τους στρατοκράτες σα φίλους, προσπαθώντας να μετατρέψει την συναδέλφωση με τους φαντάρους σε εμπιστοσύνη στον милитарιστικό μηχανισμό. Ακολουθεί ένα απόσπασμα από την ομιλία του Σινάκου:

“Αδέλφια εργάτες!. Εργαζόμενε ηρωικέ λαέ της Θεσσαλονίκης! Σας φέρνω το χαρμόσυνο άγγελμα της πρώτης παλλαϊκής νίκης. Την κερδίσαμε με την ακατάβλητη λαϊκή μας δύναμη. Ο στρατηγός έδωσε το λόγο της τιμής του πως όλοι οι συλληφθέντες θα αφεθούν ελεύθεροι μέχρι το βράδυ ή το πολύ αν προκύψουν δικαστικά εμπόδια ως το πρωί. Ο στρατός θα έχει την εποπτεία μέχρις ότου λήξει η απεργία, που θα λήξει μόνο τότε που θα ικανοποιηθούν τα αιτήματα των απεργών. Τα αστυνομικά όργανα διέταξε ο στρατηγός να κρυφτούνε μέσα στα αστυνομικά τμήματα και δεν θα ξεμυτίσουνε ώσπου να λήξει η απεργία που θα λήξει μόνο τότε όταν θα ικανοποιηθούν τα αιτήματα των απεργών.

“Ζητήσαμε να συλληφθεί άμεσα ο Ντάκος και τα άλλα αστυνομικά όργανα να παραιτηθεί ο γενικός διοικητής Πάλλης να παραιτηθεί η Κυβέρνηση να σχηματιστεί κοινοβουλευτική κυβέρνηση να ικανοποιηθούν τα αιτήματα όλων των απεργών. Ο στρατηγός είπε ότι δεν είναι της αρμοδιότητας του αλλά θα εισηγηθεί την λύση τους στην κυβέρνηση. Όσο δε για τα ζητήματα της αρμοδιότητας του θα τα λύσει αυτός σε συνεργασία με μεγάλη λαϊκή επιτροπή που την αποτελούν οι αντιπρόσωποι όλων των μεγάλων εργατικών επαγγελματικών και γυναικείων οργανώσεων.”

“Από εμάς ζήτησε ο στρατηγός να βοηθήσουμε για την περιφρούρηση της τάξης. Εμείς εξ ονόματος του λαού δηλώνουμε ότι

δεν είναι ο εργαζόμενος λαός ο διασαλευτής και ο ταραξίας. Το έργο αυτό το εκτελούν θαυμάσια τα αστυνομικά όργανα και οι χαφιέδες”

Αποσπάσματα από το λόγο του βουλευτή
του ΚΚΕ Μ. Σινάκου
(Γ. Πικρού “Οι ρίζες του λαϊκού μας
κινήματος 1912 1936
Εκδόσεις Καρανάση 1981
τόμος 9ος σελ. 209 - 210)

Στις 11 Μαΐου οι εργάτες της Θεσσαλονίκης, μετά από το λόγο του Σινάκου, βρίσκονται αποδιοργανωμένοι, οι απεργιακές φρουρές διαλύονται στη πόλη έχει φτάσει ο στρατός, οι αστυνομικοί βγαίνουν από τα τμήματα από όπου ήταν κλεισμένοι. Στην Αθήνα πραγματοποιείται συνάντηση ανάμεσα στη κυβέρνηση αντιπροσωπεία καπνεμπόρων, την Επιτροπή Αθηνών της ΠΚΟ και των 2 ΓΣΕΕ (η Ενωτική ελέγχεται από το ΚΚΕ). Ικανοποιούνται μερικά από τα αιτήματα των καπνεργατών που αφορούσαν τους μισθούς. Οι 2 ΓΣΕΕ, υπέγραψαν την λήξη της απεργίας, μιας απεργίας που δεν είχαν καν κηρύξει αυτές!

Στις 13 Μαΐου, οι ΓΣΕΕ καλούν 24ωρη απεργία ανακοινώνοντας να μην γίνουν κεντρικές συγκεντρώσεις και διαδηλώσεις για να μην γίνουν «Προκλήσεις με την αστυνομία για να σκοτωθούν και άλλοι εργάτες» .

Η συντριβή του εργατικού κινήματος έγινε κάτω από τις εντολές του ΚΚΕ.

